

VÝLUČNÉ NABÝVACÍ PRÁVO ZÁSOBOVACÍ AGENTURY EURATOMU OHLEDNĚ SMLUV O DODÁVKÁCH RUD, SUROVIN, NEBO ZVLÁŠTNÍCH ŠTĚPNÝCH MATERIÁLŮ

JAKUB HANDRLICA

Karlova univerzita, Právnická fakulta, Česká republika

Abstract in original language:

Smlouva o založení Euratomu z r. 1957 přiznala Zásobovací agentuře Euratomu (ESA) výlučné právo ohledně uzavírání smluv nebo dohod, jejichž hlavním předmětem jsou dodávky rud, surovin nebo zvláštních štěpných materiálů, majících svůj původ vně Společenství. Uvedená konstrukce měla původně za cíl vytvořit monopol na dovoz těchto komodit v rámci Společenství. Během následujícího vývoje byla ovšem procedura uzavírání smluv zjednodušena prostřednictvím tzv. zjednodušeného řízení. Po rozpadu SSSR byla procedura dále modifikována tzv. Korfskou deklarací ohledně dodávek komodit ze zemí bývalého východního bloku. Režim dovozu těchto komodit je v současnosti předmětem další diskuze.

Key words in original language:

Evropské společenství pro atomovou energii (Euratom); Zásobovací agentura Euratomu (ESA); společná zásobovací politika Euratomu; výlučné nabývací právo ohledně smluv o dodávkách rud, surovin, nebo zvláštních štěpných materiálů; Korfská deklarace.

Abstract:

The Euratom Supply Agency (ESA) takes a very specific role in the Euratom Treaty, which the exclusive right to enter into supply contracts concerning ores, source materials or special fissile materials from outside the Community. Under the current rules, a simplified procedure for application of the Treaty rules is established. Special restrictions were established by the so called Corfu Declaration (CD), primarily for the purpose of preventing the inflow of very low priced material and enriched uranium into the Community (from the countries of the former Soviet Union in particular). Most currently, the European Parliament is calling the strengthening the role of ESA in the context of ensuring the energy security of the European Union.

Key words:

European Atomic Energy Community (Euratom); Euratom Supply Agency (ESA); Common Supply Policy; exclusive right to conclude contracts concerning ores, source materials and special fissile materials; Corfu Declaration.

1. ÚVOD

Zatím co právní řád Evropského společenství, resp. Evropské unie je české odborné veřejnosti několik let po vstupu České republiky do evropských integračních seskupení již dostatečně znám, zůstává právní řád druhého z evropských integračních společenství, tj. Evropského společenství pro atomovou energii [dále jenom: »Euratom« nebo »Společenství«] do značné míry mimo pozornost odborných právnických kruhů. Činnost a do značné míry i sama existence Euratomu byla během desetiletí následujících po podepsání Římských smluv (Smlouvy o založení Evropského společenství pro atomovou energii [dále jenom: »Smlouva« nebo »Smlouva o založení Euratomu«]) a Smlouvy o založení Evropského hospodářského

společenství z r. 1957) téměř zcela zastíněna aktivitou druhého z integračních společenství. **Během přípravy Římských smluv v první polovině padesátých let byly ovšem do projektu Euratomu vkládány poměrně velké naděje a právě budoucí Evropské společenství pro atomovou energii bylo v některých odborných kruzích považováno za perspektivní model budoucí evropské integrace.¹**

Předkládaný příspěvek si klade za cíl stručně nastínit jeden ze specifických institutů právního řádu Euratomu a to výlučné nabývací právo Zásobovací agentury Euratomu, které v rámci Společenství de facto konstituuje smluvní monopol ohledně dodávek rud, surovin nebo zvláštních štěpných materiálů, majících svůj původ na území třetích zemí, tj. vně Společenství. **Problematika je v zahraničí předmětem široké diskuze,²** v České republice jsou tyto otázky diskutovány spíše v rámci dotčeného průmyslu.³ Předkládaný článek tak může být chápán také jako příspěvek do diskuze ohledně právní úpravy vnějších hospodářských vztahů Evropské unie, resp. ohledně vnějších vztahů na poli energetiky a energetické bezpečnosti.

Struktura předkládaného příspěvku je následující:

- i. V části druhé budou identifikovány relevantní ustanovení Smlouvy o založení Euratomu, které se týkají výlučného nabývacího práva Zásobovací agentury Euratomu.
- ii. V části třetí budou tato ustanovení interpretována s ohledem na historické pozadí jejich vzniku a na vývoj atomového průmyslu po podepsání Smlouvy; zároveň bude věnována pozornost realizaci uvedených ustanovení, resp. modifikacím, ke kterým v desetiletích po podpisu Smlouvy došlo.
- iii. V části čtvrté budou učiněny závěry a upozorněno na možné konsekvence institutu výlučného nabývacího práva pro futuro.

2. IDENTIFIKACE STĚŽEJNÍCH USTANOVENÍ SMLOUVY O EURATOMU

Smlouvy o založení Euratomu obsahuje v kapitole šesté ustanovení, týkající se politiky zásobování ohledně rud, surovin nebo zvláštních štěpných materiálů. Vymezení těchto komodit je přitom předmětem čl. 197 Smlouvy, podle kterého se:

- Označením “zvláštní štěpný materiál” rozumí plutonium 239, uran 233, uran obohacený uranem 235 nebo 233; dále každý produkt obsahující jeden nebo více výše uvedených izotopů a jiné štěpné materiály, které určí Rada usnesením přijatým kvalifikovanou většinou na návrh Komise; označení “zvláštní štěpný materiál” se však nevztahuje na suroviny.

¹ Srov.: GUILLEN, P. In: SERRA, A. (Ed.): *Relance Européenne*, 1989, s. 514 – 524.

² Srov.: ALEHNO, I. In: AIDN/INLA: *Actes de Congres*, 2008, s. 1075 - 1084; BARNES, P. In: ETTY, P.; SOMSEN, H.: *The Yearbook of European Environmental Law*, 2008, s. 182 - 215; BOUQUET, A. In: *Nuclear Law Bulletin*, 2004, s. 7 – 24; STRASSBURG, W. In: *Jahrbuch der Atomwirtschaft* 1990, s. 33 – 40.

³ Srov. např. ŠURANSKÝ, F. In: *Bezpečnost jaderné energie* 2004, s. 73 – 77.

- Označením “uran obohacený uranem 235 nebo 233” se rozumí uran obsahující buď uran 235, nebo uran 233, či tyto dva izotopy v takovém množství, že poměr mezi součtem těchto dvou izotopů a izotopem 238 je vyšší než poměr mezi izotopem 235 a 238 vyskytující se v přírodě.

- Označením “suroviny” se rozumí uran obsahující směs izotopů, jež se nacházejí v přírodě, uran, u něhož obsah uranu 235 je nižší než normálně, thorium, veškeré výše uvedené materiály ve formě kovu, slitin, chemických sloučenin nebo koncentrátů, veškerý jiný materiál obsahující jednu nebo více výše uvedených hmot v takové koncentraci, jakou určí na návrh Komise Rada usnesením přijatým kvalifikovanou většinou.

-Označením “rudy” se rozumí veškerá ruda obsahující v průměrné koncentraci, již stanoví na návrh Komise Rada usnesením přijatým kvalifikovanou většinou, látky umožňující získat vhodným chemickým a fyzikálním zpracováním výše uvedené suroviny.

Smlouva o založení Euratomu zakotvila **následující omezení ohledně dovozu výše uvedených komodit (rud, surovin a zvláštních štěpných materiálů) ze třetích zemí,**⁴ tj. ze zemí mimo Evropské společenství pro atomovou energii:

2.1 SPOLEČNÁ ZÁSBOVACÍ POLITIKA A ZŘÍZENÍ ZÁSBOVACÍ AGENTURY EURATOMU

Čl. 52 Smlouvy o založení Euratomu zakotvuje **následující ustanovení ohledně společné zásobovací politiky Euratomu a ohledně zřízení Zásobovací agentury Euratomu:**

Zásobování rudami, surovinami a zvláštními štěpnými materiály se v souladu s ustanoveními této kapitoly zajišťuje podle zásady rovného přístupu ke zdrojům prostřednictvím společné zásobovací politiky.

K tomuto cíli a za podmínek stanovených v této kapitole:

a .je zakázána veškerá činnost směřující k zajištění výsadního postavení některých uživatelů;

b. zřizuje se Agentura, jež má právo opce na rudy, suroviny a zvláštní štěpné materiály vyrobené na území členských států, jakož i výlučné právo uzavírat smlouvy o dodávce rud, surovin nebo zvláštních štěpných materiálů pocházejících ze zemí uvnitř nebo mimo Společenství.

Agentura nesmí mezi uživateli provádět diskriminaci založenou na způsobu, jímž tito uživatelé hodlají žádaných dodávek použít, kromě případu, že toto použití je protiprávní nebo je v rozporu s podmínkami, jež pro příslušnou dodávku stanovili dodavatelé mimo Společenství.

⁴ Mezi nejvýznamnější exportéry uvedených komodit patří: Kanada, Austrálie, Kazachstán, Niger, Ruská federace, Namíbie, Uzbekistán, USA, Ukrajina, Jihoafrická republika, Čína, Brazílie, Indie a Pakistán.

2.2 VÝLUČNÉ NABÝVACÍ PRÁVO ZÁSOBOVACÍ AGENTURY EURATOMU

Čl. 64 Smlouvy o založení konstituuje oprávnění Zásobovací agentury Euratomu ohledně kontraktů⁵ na dovoz rud, surovin a zvláštních štěpných materiálů ve smyslu výše uvedeného čl. 197 Smlouvy, jež označuje jako výlučné právo, resp. výlučné nabývací právo:

Není-li v této smlouvě stanoveno jinak, má Agentura výlučné právo uzavírat smlouvy nebo dohody, jejichž hlavním smyslem jsou dodávky rud, surovin nebo zvláštních štěpných materiálů, majících svůj původ vně Společenství; přitom případně postupuje v rámci dohody, uzavřené mezi Společenstvím a třetím státem nebo mezinárodní organizací.

2.3 PRÁVNÍ ÚPRAVA VZTAHŮ MEZI ZÁSOBOVACÍ AGENTUROU EURATOMU A SPOTŘEBITELI VNĚ SPOLEČENSTVÍ

V návaznosti na ustanovení o smluvním monopolu Zásobovací agentury Euratomu ohledně dodávek výše uvedených surovin ze třetích zemí jsou v čl. 65 upraveny i vztahy mezi Zásobovací agenturou Euratomu a spotřebiteli vně Společenství a to následovně:

Na poptávku spotřebitelů a smlouvy mezi spotřebiteli a Agenturou se použije článek 60, jedná-li se o dodávky rud, surovin nebo zvláštních štěpných látek, majících svůj původ vně Společenství. Agentura však může stanovit místo původu těchto látek, umožňuje-li, aby se spotřebiteli dostalo přinejmenším stejně příznivých dodacích podmínek, jaké udal v objednávce

Čl. 65 Smlouvy tedy ohledně vztahů spotřebitelů a Zásobovací agentury Euratomu odkazuje na úpravu čl. 60 Smlouvy, který stanovuje pravidla ohledně pohybu rud, surovin a zvláštních štěpných materiálů od producentů vně Společenství směrem ke spotřebitelům vně Společenství. Tato pravidla jsou následující:

Spotřebitelé pravidelně sdělují Agentuře své požadavky; udávají přitom množství, fyzikální a chemické vlastnosti, místo původu, použití, jednotlivé termíny dodávek a údaje o ceně; to vše je třeba chápat jako ustanovení a podmínky smluv, které si o dodávkách přejí uzavřít.

Stejně tak oznamují producenti Agentuře možné nabídky; sdělují přitom veškeré jednotlivosti, zejména dobu, na kterou by se měly uzavřít smlouvy, jich. by bylo zapotřebí k sestavení jejich výrobních programů. Smlouvy nelze uzavírat na déle než deset let, leda se souhlasem Komise.

Agentura nabídky a objem jí došlé poptávky sdělí spotřebitelům a vyzve je, aby ve stanovené lhůtě podali objednávky.

Jakmile má Agentura všechny objednávky v rukou, sdělí podmínky, za nichž je může uspokojit.

Nemůže-li Agentura v plné míře uspokojit všechny došlé objednávky, rozdělí látky s výhradou článků 68 a 69 na jednotlivé objednávky poměrně.

⁵ Co se týče vymezení pojmu „kontrakty“, rozumí se pod nimi zejména smlouvy kupní (prodej – nákup), dále výměna a zapůjčení komodit. Předmětem diskuzí je aplikace i na kontrakty, jejichž předmětem je obohacování a další zpracování (za účelem dalšího exportu ze Společenství). Srov.: BOUQUET, A. In: *Nuclear Law Bulletin*, 2004, s. 7 – 24.

Prováděcí předpis Agentury, k němuž je zapotřebí souhlasu Komise, upravuje v jednotlivostech vzájemný vztah nabídky a poptávky při jejich uspokojování.

Čl. 66 Smlouvy o založení Euratomu dále pod marginální rubrikou „práva spotřebitele“ otevírá také **možnost přímého smluvního ujednání spotřebitelů vně Společenství s producenty z třetích zemí** a to za následujících podmínek:

Sdělí-li Komise v odpověď na objednávku zúčastněného spotřebitele, že Agentura není s to v přiměřené lhůtě objednané látky zcela nebo zčásti dodat nebo že je s to je dodat jedině za ceny zneužívající, mohou spotřebitelé uzavírat smlouvy o dodávkách majících původ vně Společenství přímo, odpovídají-li tyto smlouvy v podstatě potřebě, kterou udali ve své objednávce.

Toto právo se udílí na jeden rok; může být prodlouženo, trvá-li situace, která byla důvodem jeho udělení.

Spotřebitelé, kteří tohoto práva využijí, nahlásí Komisi smlouvy, které mají v úmyslu uzavřít. Komise může ve lhůtě jednoho měsíce vznést proti uzavření těchto smluv námitku, odporují-li cílům této smlouvy.

2.4 PRÁVNÍ ÚPRAVA CEN

Co se týče cen za komodity, které jsou předmětem výlučného práva Zásobovací agentury Euratomu, obsahují čl. 67 – 69 Smlouvy o založení Euratomu následující ustanovení:

Nepředpokládá-li tato smlouva výjimky, stanoví se ceny porovnáním nabídky a poptávky podle článku 60; vnitrostátní právní předpisy členských států, které by tomu odporovaly, jsou nepřípustné.

Zakázány jsou cenové postupy, jejich cílem je zjednat jednotlivým spotřebitelům výhody obcházením zásady rovného přístupu, vyplývající z této kapitoly.

Jestliže Agentura takové postupy zjistí, oznámí to Komisi.

Jestliže Komise zjistí, že oznámení je důvodné, může u sporných nabídek nově stanovit ceny tak, aby odpovídaly zásadě rovného přístupu.

Rada může na návrh Komise jednomyslným usnesením stanovit ceny.

Agentura může, stanoví-li na základě článku 60 podmínky vyřizování objednávek, navrhnout spotřebitelům, kteří předložili objednávky, cenové vyrovnání.

3. INTERPRETACE A REALIZACE USTANOVENÍ OHLEDNĚ VÝLUČNÉHO NABÝVACÍHO PRÁVA ZÁSOBOVACÍ AGENTURY EURATOMU

Výše uvedená ustanovení Smlouvy o založení Euratomu je nutno interpretovat s ohledem na historické konsekvence, v rámci kterých k jejich zakotvení došlo. V zahraniční literatuře je poukazováno na skutečnost, že ustanovení ohledně politiky zásobování byly původně navrženy jako **provizorní** s tím, že jejich cílem bylo umožnit rychlý rozvoj mírového využití

jaderné energie v členských státech Euratomu.⁶ Provizorní charakter těchto ustanovení potvrzuje také dikce čl. 76 Smlouvy, která je následující:

Ustanovení této kapitoly mohou být - zejména vyvolají-li nepředvídané události stav celkového nedostatku - na návrh Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem jednomyslným usnesením Rady změněna; podnět k tomu může vzejít od členského státu nebo Komise. Každý podnět členského státu Komise přezkoumá.

Po uplynutí sedmi let ode dne 1. ledna 1958 může Rada tato ustanovení jako celek potvrdit. Nepotvrdí-li je, budou o předmětu této kapitoly vydány postupem podle předchozího pododstavce nové předpisy.

Z existence uvedeného ustanovení je možné dovozovat, že autoři Smlouvy o založení Euratomu sami pokládali ustanovení kapitoly šesté za ustanovení dočasného (provizorního) charakteru s tím, že tato ustanovení budou následně s ohledem na skutečný rozvoj atomového průmyslu v jednotlivých členských státech Euratomu zrušeny, anebo modifikovány.⁷ Uvedené ustanovení čl. 76 Smlouvy ovšem dodnes nebylo aplikováno.⁸ Naopak: **k modifikaci ustanovení části šesté došlo následně prostřednictvím sekundární legislativy Euratomu zavedením tzv. zjednodušeného kontraktačního řízení.**

3.1 HISTORICKÉ KONSEKVENCE USTANOVENÍ OHLEDNĚ VÝLUČNÉHO NABÝVACÍHO PRÁVA

Myšlenka užší kooperace západoevropských států v oblasti jaderného výzkumu a rozvoje jaderné energetiky byla **ovlivněna hned několika externími faktory**: státním monopolem na zásobování jaderné energetiky ve Spojených státech amerických, embargem na informace, týkající se amerického jaderného výzkumu a pokračující iniciativou SSSR v této oblasti. Promotorem potřeby budoucí západoevropské kooperace na tomto poli byl kromě řady jiných i generální ředitel francouzského regulačního úřadu, *Commissariat de l' énergie atomique*, Raoul Dautry, který argumentoval skutečností, že jaderné zařízení jednotlivých států nemohou využívat svoji plnou kapacitu. To může být vyřešeno jenom vzájemnou kooperací jednotlivých států.⁹

Ustanovení Smlouvy o Euratomu, upravující politiku zásobování jsou **výsledkem delikátního kompromisu mezi systémem státního intervencionismu a pravidly otevřené hospodářské soutěže**. Projevem intervencionismu je smluvní monopol, který byl přiznán orgánu Euratomu

⁶ Srov.: TRUE, CH. In: *International Nuclear Law Journal*, 2006, s. 250 – 250.

⁷ Srov.: PRIETO SERANO, N. In: *International Nuclear Law Journal*, 2006, s. 14 – 15.

⁸ Po uplynutí lhůty, jež byla Smlouvou vymezena, ke „potvrzení“ uvedených ustanovení – zejména z důvodu absence konsensu mezi Komisí, Francií a ostatními členskými státy – nedošlo. Situace byla interpretována tak, že ustanovení zůstávají i nadále v platnosti. Srov.: MANIG, W. *Die Änderung der Versorgungs- und Sicherheitsvorschriften*, 1994, s. 123. Pokusy o změnu ustanovení Smlouvy prostřednictvím realizace čl. 76 se pak datují od 60. let. V průběhu 90. let byl učiněn pokus z iniciativy Irska (s podporou Lucemburska, Rakouska a Švédska), který byl ovšem v r. 1997 paralyzován. Srov.: PRIETO SERANO, N. In: *International Nuclear Law Journal*, 2006, s. 15 a poznámky navazující.

⁹ Srov.: GOLDSCHMIDT, B. *Le complexe atomique*, 1980, s. 310 – 323.

za účelem uzavírání kontraktů na dodávku surovin ze zahraničí, kontraktační povinnost, uložená producentům na území členských států a výlučné vlastnické právo Euratomu k vybraným nerostům. Tato koncepce byla během přípravy Smlouvy o Euratomu podporována zejména Francií, zatímco zbylých pět signatářských států ji přijalo jako jisté *quid pro quo* za francouzskou podporu Smlouvě o založení Evropského hospodářského společenství.¹⁰ Uvedená podpora ovšem nebyla ani ve francouzských kruzích jednohlasná a představitelé francouzského *Commisariat de l'énergie atomique* vyjadřovali již v průběhu jednání o Smlouvě své obavy z vytvoření supra-nacionálního modelu řízení jaderného průmyslu. Koncepce kontraktačního monopolu, kterým Zásobovací agentura Euratomu disponuje, byla ovlivněna především právní úpravou ve Spojených státech amerických. Delegation Spojených států totiž během jednání o Smlouvě předložila zástupcům signatářských států memorandum, ve kterém jako podmínku budoucího zásobování Společenství obohaceným uranem stanovila zakotvení centralizovaného systému zásobování surovinami. **Intervence Spojených států amerických přiměla „evropskou šestku“ přiklonit se k projektu Euratomu** a odmítnout tak mnohem liberálnější koncepci trhu s jadernými materiály, kterou paralelně vypracovala Organizace pro evropskou ekonomickou spolupráci (OEEC).¹¹ Zatímco projekt OEEC Directorate for Atomic Energy počítal s tím, že jednotlivé členské státy budou moci sami regulovat dovoz a vývoz surovin potřebných pro průmysl jaderné energetiky, koncepce Euratomu zahrnovala vytvoření specializovaného orgánu, který bude disponovat monopolem v oblasti zásobování surovinami. Zahraniční hospodářská politika Spojených států preferovala druhý z uvedených modelů a přiklápěla se spíše k variantě obchodu s „evropskou šestkou“ jako celkem. V únoru 1956 Spojené státy oznámily, že v blízké budoucnosti nabídnou partnerům v zahraničí 20. 000 kg obohaceného uranu. Podmínkou smluvního partnerství s budoucí formou evropského společenství pro oblast jaderné energetiky bylo zakotvení výlučného vlastnictví tohoto seskupení států k surovinám, nezbytným pro průmyslové využití jaderné energie a režimu jejich ochrany před zneužitím (safeguards). Skutečností je, že krátce po účinnosti Smlouvy o založení Euratomu byly podepsány bilaterální smlouvy o spolupráci se Spojenými státy. Tyto bilaterální smlouvy Euratomu a Spojených států byly považovány za mezinárodní aprobaci Euratomu ze strany Spojených států.

Recentní právní úprava části šesté Smlouvy o založení Euratomu tak zůstává do značné míry inspirována koncepcí United States Atomic Energy Act 1954, který byl ovšem v mezidobí již ve Spojených státech samotných nahrazen odchylnou právní úpravou. Vedle uvedených aspektů se ovšem v konstrukci Euratomu objevují i prvky, charakteristické pro trh volné hospodářské soutěže: ceny surovin jsou určovány na základě dopitu a nabídky, podnikatelé mají možnost neomezeného užívání s nabytými surovinami a podle novější právní úpravy i samostatně sjednávat kontrakty se smluvními partnery (se souhlasem Komise) atd. Jedná se tedy o smíšený systém *sui generis*.¹²

¹⁰ Srov.: GUILLEN, P. In: SERRA, A. (Ed.): *Relance Européenne*, 1989, s. 514 – 524.

¹¹ Srov.: DELAHOUSSE, J. In: GUIFFRÉ, A. (Ed.): *Il diritto della energia nucleare*, 1961, s. 215 – 236.

¹² Srov.: CUSACK, T. In: *Common Market Law Review*, 2004, s. 117 – 143.

3.2 REALIZACE VÝLUČNÉHO NABÝVACÍHO PRÁVA DLE SMLOUVY O ZALOŽENÍ EURATOMU

Co se týče realizace výlučného nabývacího práva Zásobovací agenturou tak, jak je to ve smlouvě přepokládané, právní rámec realizace by měl vypadat zhruba následovně:

(1) V případě, že Zásobovací agentura Euratomu uzavírá kontrakty, **jejichž předmětem je nákup** rud, surovin, anebo zvláštních štěpných materiálů:

- V souladu s čl. 64 Smlouvy je Zásobovací agentura jediným subjektem, který je právem Euratomu zmocněn k uzavírání smluv na nákup výše uvedených komodit ze třetích zemí; v tomto oprávnění je zahrnuto také právo vymezit kvalitu, kvantitu, způsob dopravy a termíny dodání,
- Zásobovací agentura Euratomu nemůže vstupovat do takových smluvních ujednání, které by porušovaly předpisy mezinárodního práva veřejného,¹³
- Čl. 66 Smlouvy otevírá možnost přímého kontraktování spotřebitelů vně Společenství s producenty z třetích zemí a to za předpokladu, že Agentura sdělí, že není s to v přiměřené lhůtě objednané látky dodat; spotřebitelé, kteří práva přímého kontraktování využijí, mají na základě čl. 66 alinea 3 Smlouvy za povinnost nahlásit tyto smlouvy Komise, která může ve lhůtě jednoho měsíce vznést proti jejich uzavření námitky. Toto ustanovení **se stalo základem pro dnešní, tzv. zjednodušenou proceduru**, v rámci které jsou spotřebitelé oprávněny uzavírat kontrakty přímo s producenty s nutností následného potvrzení Zásobovací agenturou,¹⁴
- Čl. 74 Smlouvy dále obsahuje výjimky, které se vztahují na kontrakty, jejichž předmětem je příprava, přeměna nebo úprava rud, surovin a zvláštních štěpných materiálů a to v případě existence závazků mezi podniky, mezi podnikem a mezinárodní organizací, resp. mezi podnikem a osobou z třetího státu.

(2) V případě, že Zásobovací agentura uzavírá kontrakty, jejichž předmětem je prodej rud, surovin anebo zvláštních štěpných materiálů:

- Může tyto komodity v souladu s čl. 60 Smlouvy spotřebitelům vně Společenství,
- Může je v souladu s čl. 62 odst. 1 písm. c) Smlouvy exportovat do třetí země, tj. mimo Společenství.

¹³ Srov.: MANIG, W. *Die Änderung der Versorgungs- und Sicherheitsvorschriften*, 1994, s. 50.

¹⁴ Srov.: BOUQUET, A. In: *Nuclear Law Bulletin*, 2004, s. 7 – 24

3.3 MODIFIKACE VÝLUČNÉHO NABÝVACÍHO PRÁVA PROSTŘEDNICTVÍM TZV. ZJEDNODUŠENÉ PROCEDURY

Jak bylo nastíněno výše, čl. 66 alinea 3 Smlouvy **otevřít možnost přímého smluvního ujednání spotřebitelů s producenty ve třetích zemích** s tím, že smluvní ujednání budou *ex ante* potvrzena Zásobovací agenturou Euratomu. Čl. 60 alinea 6 Smlouvy přitom stanovuje, že:

„Prováděcí předpis Agentury, k němuž je zapotřebí souhlasu Komise, upravuje v jednotlivostech vzájemný vztah nabídky a poptávky při jejich uspokojování.“

První z těchto předpisů byl přijat v r. 1960,¹⁵ k jeho změně došlo v r. 1975.¹⁶ Novela z r. 1975 zavedla tzv. zjednodušené kontrakční řízení, v rámci kterého:¹⁷

- Spotřebitelé vně Společenství **mohou vstupovat do smluvních jednání přímo s producenty ve třetích zemích a uzavírat s nimi smlouvy** o nákupu komodit, které jsou dle čl. 64 Smlouvy předmětem výlučného nabývacího práva Zásobovací agentury Euratomu,
- Po uzavření smluv jsou spotřebitelé povinni do 10 dnů ode dne podpisu smlouvy předložit listiny k validaci Zásobovací agentuře Euratomu, která má rozhodnutí učinit do 10 dnů ode dne obdržení těchto smluv,
- V případě, že tak smluvní strany neučiní, jsou tyto smlouvy *ex ante* neplatné a jejich neplatnost může deklarovat národní soud,
- Co se týče diskrece Zásobovací agentury při validaci, resp. odmítnutí validace smluv, hraje zejména ve vztahu k importu ze zemí bývalého sovietského bloku klíčovou roli tzv. **Korfská deklarace**, kterou přijala společně Rada a Evropská komise v r. 1994 za účelem „zamezit přílivu levného obohaceného uranu“ ze zemí bývalého SSSR: dle tzv. Korfské politiky se má dovoz z těchto zemí do Společenství pohybovat v rozmezí 20 procent; tato politika je samozřejmě předmětem ostré kritiky zejména ze strany Ruské federace, která namítá omezený přístup na evropské trhy, ale také ze strany Světové obchodní organizace (WTO),¹⁸

¹⁵ Rules of the Supply Agency of the European Atomic Energy Community determining the manner in which demand is to be balanced against the supply of ores, supply materials and special fissile materials, OJ 32, 11. 5. 1960, pp. 777/60.

¹⁶ OJ L 193, 25. 7. 1975, p. 37.

¹⁷ Srov.: ALEHNO, I. In: AIDN/INLA: Actes de Congres, 2008, s. 1075 – 1084.

¹⁸ Srov. dále: LENNARTZ, R.; BOUQUET, A. In: Energy in Europe, 1995, s. 21 – 31.

- Dle čl. 53 alinea 2 mohou smluvní strany **jakýkoliv akt, učiněný Zásobovací agenturou výslovně, anebo mlčky při výkonu jejího výlučného práva, předložit Komisi**, která ve věci rozhodne ve lhůtě jednoho měsíce.

4. SHRNUTÍ

Výše uvedenou problematiku je možné stručně shrnout do následujících bodů:

- **Stávající znění kapitoly šesté Smlouvy o založení Euratomu je poplatné době svého vzniku, ve které ještě nebylo zcela jasné, jak bude skutečný vývoj trhu s jadernými materiály probíhat. Kvůli absenci konsensu o změně těchto ustanovení zůstávají pravidla politiky zásobování z r. 1957 dodnes v platnosti (co je konstatování, které platí pro celou hlavu II. Smlouvy o založení Euratomu);**
- **Zásobovací agentura Euratomu byla původně koncipována jako orgán, disponující smluvním monopolem na dodávky rud, surovin a zvláštních štěpných materiálů ze třetích zemí, která měla tyto materiály dále přerozdělovat mezi spotřebitele na území Společenství dle jejich poptávky a za komerční ceny;**
- **V průběhu následujícího vývoje došlo k modifikaci pravidel kontraktingu s tím, že spotřebitelům na území Společenství je v rámci tzv. zjednodušeného řízení dovoleno vstupovat do smluvních ujednání přímo s producenty ve třetích zemích a uzavírat s nimi smlouvy, které ovšem vstoupí v platnost teprve validací ze strany Zásobovací agentury Euratomu;**
- **Zásobovací agentura Euratomu uplatňuje při validaci těchto smluv o dodávkách politiku diverzifikace, cílem které je zamezit závislosti spotřebitelů na jednom zdroji dodávek: relevantní jsou zde zejména zásady tzv. Korfské deklarace, která se týká dodávek ze zemí bývalého SSSR (zejména: Ruská federace, Kazachstán, Uzbekistán);**
- **Evropský parlament vyzval ve své zprávě k 50. výročí založení Euratomu k posílení role Zásobovací agentury v rámci garance energetické bezpečnosti a diverzifikace zdrojů surovin potřebných pro chod jaderné energetiky: je tedy otázkou dalšího vývoje sekundárního práva Euratomu, do jaké míry bude i nadále spotřebitelům ponechána relativní volnost ohledně uzavírání smluv s producenty ze třetích zemí a do jaké míry bude obnovena původní koncepce smluvního monopolu Zásobovací agentury.**

Literature:

- Alehno, I.: The Euratom Supply Agency: Past, Present and Future. In: AIDN/INLA: Nuclear Inter Jura 2007: Proceedings/Actes du Congrès, Bruxelles: Bruylant, 2008, s. 1075 – 1084.
- Barnes, P.: The Resurrection of the Euratom Treaty: Contributing to the Legal and Constitutional Framework for Secure, Competitive, and Sustainable Energy in the

- European Union. In: ETTY, T.; SOMSEN, H. (Eds.): *The Yearbook of European Environmental Law*, Roč. 8, Oxford: Oxford University Press, 2008, s. 182 – 215.
- Bouquet, A.: How current are Euratom provisions on nuclear supply and ownership in the view of the European Union's enlargement? *Nuclear Law Bulletin*, 2001, č. 68, s. 7 – 38.
 - Cusack, T., F.: A Tale of two Treaties: an assessment of the Euratom Treaty in relation to the EC Treaty. *Common Market Law Review*, Roč. 40, 2003, s. 117 – 141.
 - Delahousse, J.: La Communauté Européenne de l' Energie Atomique (Euratom). In: Guiffre, A. (Ed.): *Il diritto della energia nucleare*, Milano, 1961, s. 215 – 236.
 - Goldschmidt, B.: *Le complexe atomique, Histoire politique de l'energie nucleaire*, Paris: Fayard 1980.
 - Grunwald, J.: Neuere Entwicklungen der Euratom – Rechts. *Zeitschrift für Europarechtliche Studien*, Roč. 1, 1998, s. 276 – 281.
 - Grunwald, J.: Euratom Treaty history and the way forward. In: *AIDN/INLA: Nuclear Inter Jura 2007: Proceedings/Actes du Congrès*, Bruxelles: Bruylant, 2008, s. 1085 – 1098.
 - Guillen, P.: Le France et la négociation des traités de Rome: l' Euratom. In: Serra, E. (Ed.): *Relance Européenne et les traités de Rome*, Brussels: Bruylant, 1989, s. 514 – 524.
 - Lennartz, R.; Bouquet, A.: The Legal Framework of the European Atomic Energy Community's Common Supply Policy in Nuclear Materials in the Light of the ENU and KLE Cases. *Energy in Europe*, Roč. 27, 1995, s. 21 – 31.
 - Manig, W.: *Die Änderung der Versorgungs- und Sicherheitsvorschriften des Euratom – Vertrages durch die nachfolgende Praxi*, Baden – Baden: Nomos Verlag, 1993.
 - Pestre, D.: The first suggestions 1949-June 1950, in Hermann, A., Krige, J., Mersits, U., Pestre, D.: *History of CERN, Vol. I, Launching the European Organization for Nuclear Research*, North-Holland, Amsterdam 1987, s. 63 – 73.
 - Prieto Serano, N.: Wakening the serpent: reflexions on the possible modification of the Euratom. *International Journal of Nuclear Law*, Roč. 1, 2006, č. 1, s. 11 – 18.
 - Strassburg, W.: Nukleare Entsorgung – zunehmend eine europäische Aufgabe. In: Müller, W.; Hossner, R. (Eds.): *Jahrbuch der Atomwirtschaft 1990*, Düsseldorf: Handelsblatt, 1990, s. 33 – 40.

- Šuranský, F.: Zásobovací agentura Euratomu: ČR se stane jejím členem. Bezpečnost jaderné energie, Roč. 12 (50), 2004, č. 3/4, s. 73 – 77.
- True, Ch.: The Euratom Community Treaty's prospects at the start of new millennium. International Journal of Nuclear Law, Roč. 1, 2006, č. 3, s. 247 – 260.
- Weilemann, P.: Die Deutsche Haltung während der Euratom – Verhandlungen. In: Serra, E. (Ed.): Relance Européenne et les traités de Rome, Brussels: Bruylant, 1989, s. 531 – 545.

Reviewer:

Zdeněk Hubáček

Contact – email:

jakub.handrlica@prf.cuni.cz